

DRUGA SEKCJA

**SPRAWA TURCZANIK P. POLSCE**

*(Skarga nr 38064/97)*

WYROK

STRASBURG

5 lipca 2005 r.

*Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej.*

**W sprawie Turczanik p. Polsce,**

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Druga Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan J.-P. COSTA, *Przewodniczący*,

Pan I. CABRAL BARRETO,

Pan V. BUTKEVYCH,

Pani A. MULARONI,

Pan L. GARLICKI,

Pani E. FURA-SANDSTRÖM,

Pani D. JOČIENĚ, *sędziowie*,

oraz Pani S. DOLLÉ, *Kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 14 czerwca 2005 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

**POSTĘPOWANIE**

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 38064/97) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej przez obywatela polskiego, pana Bronisława Turczanika („skarżący”), do Europejskiej Komisji Praw Człowieka ("Komisja") w dniu 13 lutego 1997 r. na podstawie dawnego art. 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”).

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Agenta, Pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucał naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

4. Skarga została przesłana do Trybunału w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (art. 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Trzeciej Sekcji Trybunału (art. 52 § 1 Regulaminu Trybunału). W ramach tej Sekcji została utworzona izba, która miała rozpatrzyć sprawę (art. 27 § 1 Konwencji) zgodnie z art. 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. Decyzją z dnia 3 października 2002 r. izba uznała skargę za częściowo dopuszczalną.

7. Zarówno skarżący jak i Rząd przedłożyli swoje pisemne stanowiska co do meritum sprawy (art. 59 § 1 Regulaminu Trybunału).

8. W dniu 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 § 1 Regulaminu Trybunału). Niniejsza sprawa została przydzielona nowo utworzonej Trzeciej Sekcji (art. 52 § 1 Regulaminu Trybunału).

9. W dniu 1 listopada 2004 r. Trybunał ponownie zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 § 1 Regulaminu Trybunału). Niniejsza sprawa została

przydzielona nowo utworzonej Drugiej Sekcji (art. 52 § 1 Regulaminu Trybunału).

## FAKTY

### I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

10. Skarżący urodził się w 1934 r. i mieszka w Wrocławiu. Jest adwokatem i należy do adwokatury wrocławskiej.

11. Skarżący był stroną postępowania toczącego się przed organami wrocławskiego samorządu adwokackiego w sprawie określenia siedziby jego kancelarii adwokackiej, co było konieczne przed rozpoczęciem działalności w tym zawodzie.

12. W dniu 24 listopada 1982 r., Okręgowa Rada Adwokacka we Wrocławiu odmówiła wpisania skarżącego na listę czynnych adwokatów. W dniu 11 stycznia 1983 r. Naczelna Rada Adwokacka potwierdziła tę decyzję. W dniu 21 października 1983 r. Minister Sprawiedliwości uchylił decyzję Rady. W dniu 25 listopada 1983 r. Rada Okręgowa wpisała skarżącego na tę listę, ale odmówiła mu wyznaczenia siedziby kancelarii, ponieważ nie dołączył do zespołu adwokackiego, aby wykonywać zawód.

13. W dniu 20 grudnia 1983 r. skarżący wniósł odwołanie i poinformował Okręgową Radę Adwokacką, iż od dnia 19 lipca 1982 r. był na emeryturze i pracował jedynie dorywczo. Jego odwołanie pozostało bez odpowiedzi.

14. W dniu 13 czerwca 1991 r. skarżący zwrócił się do Okręgowej Rady Adwokackiej o przesłanie do Ministra Sprawiedliwości przedstawionego przez niego wniosku dotyczącego uprawnienia do samodzielnego wykonywania zawodu i wyznaczenia siedziby jego kancelarii we Wrocławiu pod wskazanym przez niego adresem.

15. W dniu 5 września 1991 r. Okręgowa Rada Adwokacka odmówiła prośbie skarżącego, swą decyzję motywując tym, że nie starał się o wyznaczenie siedziby kancelarii. Według Rządu skarżący nie odwołał się od tej decyzji.

16. W dniu 23 grudnia 1991 r. skarżący przedstawił wniosek o wyznaczenie siedziby jego kancelarii we Wrocławiu, który został odrzucony w dniu 23 stycznia 1992 r. z powodu braku wolnych miejsc. W dniu 18 marca 1992 r. Naczelna Rada Adwokacka odrzuciła odwołanie skarżącego, wyjaśniając swą decyzję brakiem miejsc i priorytetem w ich przyznawaniu aplikantom adwokackim.

17. W dniu 26 stycznia 1993 r. Naczelny Sąd Administracyjny, z siedzibą w Warszawie, uchylił wydane uprzednio decyzje. Uznał on, że Rada Adwokacka powinna była wyznaczyć skarżącemu siedzibę dla

prowadzenia działalności w momencie wpisania go na listę adwokatów, w dniu 25 listopada 1983 r. Sąd przypomniał również, że wyznaczając siedzibę, Rada Adwokacka powinna wziąć pod uwagę, między innymi, stan zdrowia zainteresowanego.

18. W dniu 29 kwietnia 1993 r., Okręgowa Rada Adwokacka wyznaczyła siedzibę kancelarii skarżącego w Wołowie (około 46 km od Wrocławia). Decyzję tę potwierdziła Naczelna Rada Adwokacka w postępowaniu odwoławczym w dniu 18 sierpnia 1993 r.

19. W dniu 31 stycznia 1995 r. Naczelny Sąd Administracyjny ponownie uchylił wydane uprzednio decyzje. Uznał, że organy samorządu zawodowego wyznaczając siedzibę kancelarii skarżącego, nie wzięły pod uwagę jego stanu zdrowia, nie uzasadniły też tego dłaczego zwiększając liczbę kancelarii adwokackich w stolicy województwa (Wrocław), nie przychyliły się do wniosku zainteresowanego, nie wyjaśniły mu też dłaczego podobne do wniesionego przez skarżącego wnioski zostały potraktowane priorytetowo.

20. Okręgowa Rada Adwokacka została zawiadomiona o powyższej decyzji w dniu 29 marca 1995 r. W dniu 8 czerwca 1995 r. Rada Adwokacka zwróciła się do skarżącego o przedstawienie informacji na temat jego działalności zawodowej i stanu zdrowia. Skarżący opisał swoją działalność zawodową i poinformował, że przeszedł dwa zawały serca.

21. W dniu 14 września 1995 r. Okręgowa Rada Adwokacka zawiesiła postępowanie w sprawie wyznaczenia siedziby kancelarii skarżącego i wszczęła postępowanie o uznanie go za niezdolnego do wykonywania zawodu, z tego powodu, że przeszedł on dwa zawały. W dniu 9 stycznia 1996 r. Naczelna Rada Adwokacka potwierdziła tę decyzję.

22. W dniu 19 października 1995 r. skarżący wniósł skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie na niewykonanie przez Okręgową Radę Adwokacką wydanego przez NSA orzeczenia z dnia 31 stycznia 1995 r. Według Rządu, w dniu 7 marca 1996 r. Naczelny Sąd Administracyjny odrzucił powyższą skargę, jako wniesioną po terminie.

23. W dniu 5 września 1996 r. Naczelny Sąd Administracyjny uchylił decyzje wydane w dniach 14 września 1995 r. i 9 stycznia 1996 r. Sąd zauważył, że postępowanie wszczęte przez Radę Adwokacką może dotyczyć jedynie adwokata wykonującego zawód, a skarżący, choć figurował na liście adwokatów, nie mógł wykonywać zawodu, ponieważ nie wyznaczono siedziby jego kancelarii.

24. W dniu 23 stycznia 1997 r. Okręgowa Rada Adwokacka wezwała skarżącego do przedstawienia zaświadczeń lekarskich dotyczących jego stanu zdrowia. Zainteresowany odmówił podporządkowaniu się wezwaniu, opierając się na orzeczeniu Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 września 1996 r. Skutkiem tego, w dniu 16 kwietnia 1997 r., Rada Adwokacka wyznaczyła siedzibę kancelarii skarżącego w Strzelinie (około 41 km od Wrocławia). Uznała ona, że stan zdrowia skarżącego nie stoi na

przeszkodzie wyznaczeniu siedziby jego kancelarii poza stolicą województwa, w której liczba działających adwokatów była zbyt wysoka. W dniu 4 czerwca 1997 r. skarżący wniósł odwołanie od tej decyzji i w dniu 4 sierpnia 1997 r. poskarżył się na bezczynność Okręgowej Rady Adwokackiej z powodu nie wykonania przez nią orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W dniu 19 sierpnia 1997 r. Naczelna Rada Adwokacka uchyliła decyzję Okręgowej Rady. W dniu 12 września 1997 r. Naczelny Sąd Administracyjny przełożył orzekanie w tej sprawie na późniejszy termin.

25. Okręgowa Rada Adwokacka nie wydała decyzji w terminie i w dniu 21 października 1997 r. skarżący wniósł do Naczelnego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu skargę, w której domagał się zobligowania Rady Adwokackiej do wydania decyzji w sprawie oraz do "podjęcia koniecznych środków w celu zastosowania się przez nią do wytycznych zawartych w orzeczeniach NSA". W dniu 11 grudnia 1997 r. Okręgowa Rada Adwokacka poinformowała Naczelny Sąd Administracyjny, że sprawa skarżącego zostanie rozpatrzona podczas posiedzenia w dniu 18 grudnia 1997 r. W tym dniu Rada Adwokacka wyznaczyła siedzibę kancelarii skarżącego w Trzebnicy (około 25 km od Wrocławia) i zezwoliła mu na zamieszkanie poza siedzibą kancelarii. Decyzja ta została utrzymana w postępowaniu odwoławczym przez Naczelną Radę Adwokacką w dniu 12 maja 1998 r.

26. W dniu 16 marca 1998 r. Naczelny Sąd Administracyjny we Wrocławiu odrzucił część skargi dotyczącą zobligowania Rady Adwokackiej do wydania decyzji, ponieważ w międzyczasie (w dniu 18 grudnia 1997 r.), wydała ona orzeczenie w sprawie. Sąd podniósł również, że zainteresowany wniósł odwołanie od tej decyzji. Jeżeli chodzi o część skargi dotyczącą podjęcia koniecznych środków w celu zastosowania wytycznych NSA, to została ona przesłana do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, właściwego w tej sprawie.

27. W dniu 26 maja 1998 r. skarżący doprecyzował swoją skargę. Wyróżnił on następujące żądania: uchylenie decyzji Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 12 maja 1998 r., nałożenie kary pieniężnej na Radę Adwokacką, otrzymanie odszkodowania wraz z odsetkami za każdy rok opóźnienia w implementacji wytycznych NSA (wzięcie pod uwagę jego stanu zdrowia), rozstrzygnięcie w kwestii istnienia prawa do wszczęcia postępowania cywilnego o odszkodowanie wraz z odsetkami za szkody doznane z powodu niewykonania decyzji NSA.

28. Naczelna Rada Adwokacka wypowiedziała za odrzuceniem żądań. Z jednej strony podkreśliła, że skarżący odmówił przedstawienia zaświadczeń lekarskich, co pozwoliło przypuszczać, że jego stan zdrowia był dobry. Z drugiej strony stwierdziła, że skarżący wykonywał zawód radcy prawnego, co pozwoliło mu na realizowanie się zawodowe poza adwokaturą. Rada przypomniała, że zainteresowany, jako rencista,

otrzymywał należne mu świadczenia. Rada podkreśliła w konkluzji, że Trzebnica, miasto w którym została wyznaczona siedziba kancelarii skarżącego, nie dysponowała wystarczającą liczbą adwokatów. Wyznaczenie tego miasta, jako siedziby, było więc podyktowane troską o dobre funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości.

29. W dniu 20 sierpnia 1998 r. Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie przychylił się jedynie do części żądania skarżącego i uchylił decyzję Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 12 maja 1998 r. Przypomniawszy, że samorząd adwokacki nie zastosował się do wytycznych zawartych we wszystkich jego orzeczeniach wydanych do tej daty. Sąd powołał się na zasadę, zgodnie z którą decyzje wydawane przez rady adwokackie w sprawie wyznaczenia siedziby kancelarii adwokata to decyzje administracyjne, a zatem podlegające jego właściwości. Sąd podkreślił, że organy samorządu adwokackiego nie powinny ignorować jego zaleceń prawnych, ponieważ decyzja wydana w ten sposób będzie nieważna.

Naczelny Sąd Administracyjny przypomniał również, że organ rozpatrujący sprawę tego typu jest zobowiązany do znalezienia równowagi pomiędzy interesem jednostki a interesem społecznym. Sąd podkreślił, że w decyzji samorządu adwokackiego nie podano żadnego ważnego powodu odmowy wyznaczenia siedziby kancelarii skarżącego we Wrocławiu. W konkluzji sąd uznał postępowanie przed organami rad adwokackich za nierzetelne, ponieważ skarżącemu odmówiono pełnej możliwości przedstawienia jego sprawy i oparto się jedynie na przypuszczeniach dotyczących jego stanu zdrowia.

30. Okręgowa Rada Adwokacka zaprosiła skarżącego na swoje posiedzenia w dniach 30 listopada 1998 r. i 18 lutego 1999 r. Zainteresowany nie stawiał się, ale jego nieobecność była usprawiedliwiona.

31. W dniu 25 marca 1999 r. Okręgowa Rada Adwokacka wyznaczyła ponownie siedzibę kancelarii skarżącego w Trzebnicy. W dniu 21 kwietnia 1999 r. uchyliła jednak swoją decyzję i ostatecznie wyznaczyła siedzibę kancelarii skarżącego we Wrocławiu. W dniu 31 lipca 1999 r. skarżący poinformował, iż rozpoczyna prowadzenie działalności od dnia 1 sierpnia 1999 r.

32. Skarżący zwrócił się również ze swoją sprawą do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ("urząd"). Po wszczęciu postępowania, w dniu 15 lipca 1998 r. Wojewódzki Sąd Antymonopolowy w Warszawie odrzucił odwołanie rady adwokackiej od decyzji Prezesa urzędu wydanej w dniu 5 marca 1998 r. Sąd uznał, że samorząd adwokacki dopuścił się praktyk monopolistycznych naruszających zasadę konkurencji na rynku usług i nakazał ich zaprzestanie. W dniu 29 sierpnia 1998 r. Okręgowa Rada Adwokacka wniosła kasację.

33. W dniu 29 maja 2001 r. Sąd Najwyższy uchylił wydane decyzje. Stwierdził, że sprawa dotyczyła tylko skarżącego i że postępowania organów samorządu adwokackiego nie można zakwalifikować jako praktyki

monopolistycznej. Według Sądu Najwyższego regulamin samorządu adwokackiego nie obligował go do wyznaczenia siedziby kancelarii adwokackiej w mieście wskazanym przez wnioskodawcę.

## II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

34. Art. 30 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym przewidywał, że ocena prawna wyrażona w orzeczeniu sądu wiąże w sprawie organ, którego działanie lub bezczynność było przedmiotem zaskarżenia. Organ ten ma obowiązek podporządkowania się tej ocenie dopóki nie wystąpią nowe okoliczności faktyczne lub prawne, które ją unieważnią, bądź dopóki nie zostanie ona uchylona orzeczeniem sądu w ramach nadzwyczajnego postępowania odwoławczego.

35. Art. 68 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. prawo o adwokaturze stanowi między innymi:

"3. Okręgowa rada adwokacka podejmuje uchwałę dotyczącą wpisu na listę adwokatów wyznaczając jednocześnie siedzibę zawodową, kierując się w tym względnie koniecznością prawidłowego rozmieszczenia adwokatów, w celu zapewnienia ludności należytej pomocy prawnej.

4. Okręgowa rada adwokacka może zaniechać wyznaczenia siedziby zawodowej, jeżeli zachodzą przeszkody, o których mowa w art. 4b ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 2, do wykonywania zawodu adwokata."

36. Przeszkody w wykonywaniu zawodu adwokata przewidziane w art. 4b prawa o adwokaturze są następujące:

"Art. 4b. 1. Adwokat nie może wykonywać zawodu:

- jeżeli pozostaje w stosunku pracy,
- jeżeli jego małżonek pełni funkcje sędziowskie, prokuratorskie lub w okręgu izby adwokackiej - w organach dochodzeniowo-śledczych,
- jeżeli został uznany za trwale niezdolnego do wykonywania zawodu,
- jeżeli został ubezwłasnowolniony,
- w razie orzeczenia kary zawieszenia w czynnościach zawodowych albo tymczasowego zawieszenia w wykonywaniu czynności zawodowych."

## PRAWO

### I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI Z POWODU NADMIERNEJ DŁUGOŚCI POSTĘPOWANIA

37. Powołując się na art. 6 § 1 Konwencji skarżący uznał, że długość postępowania w sprawie wyznaczenia siedziby jego kancelarii adwokackiej była nadmierna. Art. 6 § 1 w omawianym zakresie brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd, ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym.”

#### A. Okres podlegający rozpatrzeniu

38. Trybunał uważa, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się w dniu 25 listopada 1983 r., kiedy to skarżący został wpisany na listę adwokatów województwa wrocławskiego i odmówiono mu wyznaczenia siedziby kancelarii, a zakończył się w dniu 21 kwietnia 1999 r. kiedy to Okręgowa Rada Adwokacka wyznaczyła zainteresowanemu siedzibę. Trwał zatem około piętnastu lat i pięciu miesięcy. Jednakże, mając na względzie swoją jurysdykcję *ratione temporis*, Trybunał może orzekać tylko w sprawie okresu około sześciu lat, który upłynął od dnia 1 maja 1993 r., dnia w którym Polska uznała prawo do skargi indywidualnej, jednakże ma na względzie stan w jakim było postępowanie w tym dniu (zobacz, np. *Kudła p. Polsce*, [GC], nr 30210/96, § 123, z dnia 26 października 2000 r., CEDH 2002-I).

#### B. Czas trwania postępowania

39. Rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawichości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (sprawa *Kudła p. Polsce*, cytowana powyżej).

40. Rząd uznał, że czas trwania postępowania nie był nadmierny w znaczeniu art. 6 § 1.

41. Skarżący zakwestionował ten pogląd.

42. Biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, a w szczególności postępowanie organów samorządu adwokackiego, Trybunał nie może uznać, że postępowanie trwające piętnaście lat i pięć miesięcy, w tym około sześciu lat po dniu 30 kwietnia 1993 r. spełnia wymóg rozsądnego czasu trwania.



Zatem nastąpiło przekroczenie rozsądnego terminu i wskutek tego naruszenie art. 6 § 1.

## II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI Z POWODU NIERZETELNOŚCI POSTĘPOWANIA

43. Skarżący zarzucał, że nie dysponował skutecznym środkiem, który pozwoliłby mu uzyskać respektowanie przez samorząd adwokacki orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego ani środkiem na nadmierną długość postępowania administracyjnego.

### A. Oświadczenia stron

#### 1. *Rząd*

44. Rząd przypomniał, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału skuteczność drogi prawnej nie zależy od pewności przychylnego rezultatu. Stwierdził, że skarżący dysponował skutecznymi środkami odwoławczymi i że je wykorzystał w celu zobowiązania samorządu adwokackiego do wykonania wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego.

#### 2. *Skarżący*

45. Skarżący uznał, że wszystkie środki wykorzystane dla poszanowania przez samorząd adwokacki wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego były nieskuteczne.

### B. Ocena Trybunału

46. Trybunał wyróżnił dwa odrębne problemy w skardze skarżącego, jeden z nich dotyczył braku możliwości wyegzekwowania poszanowania wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego, drugi wiązał się z brakiem środków na nadmierną długość postępowania administracyjnego.

47. Trybunał uznał, że kwestia braku środka dla wyegzekwowania poszanowania wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego podpada pod art. 6 § 1 Konwencji i powinna zostać przeanalizowana pod kątem jego dyspozycji. Natomiast skarga dotycząca braku środka na przewlekłość postępowania administracyjnego powinna, zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału, zostać rozpatrzona pod kątem art. 13 Konwencji (sprawa *Kudła p. Polsce*, cytowana powyżej).

48. Jeśli chodzi o brak środka dla wyegzekwowania poszanowania wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunał przypomniał,

że prawo dostępu do sądu zagwarantowane przez art. 6 § 1 Konwencji było w sprawie iluzoryczne, ponieważ wewnętrzny porządek prawny państwa zezwolił na to, że prawomocne i obowiązujące orzeczenie sądowe pozostało nieskuteczne ze szkodą dla strony. Tymczasem wykonanie orzeczenia powinno być uważane za integralną część "postępowania" w rozumieniu art. 6. Trybunał uznał, że skuteczna ochrona prawna i przywrócenie stanu zgodnego z prawem były zawarte w obowiązku organów administracji zastosowania się do orzeczenia wydanego przez organ sądownictwa administracyjnego będący organem nadrzędnym w danej sprawie (*Hornsby p. Grecji*, wyrok a dnia 19 marca 1997 r., *Wyroki i decyzje 1997-II*, str. 510-511, § 4 i następne).

49. Trybunał podniósł, że cytowane orzecznictwo nie dotyczy podlegających wykonaniu orzeczeń kończących postępowanie w sprawie, ale kolejnych orzeczeń wydawanych w ramach tego samego postępowania administracyjnego i wielokrotnie uchylanych decyzji organów krajowych, które nie podporządkowały się wytycznym instancji kasacyjnej. Trybunał uznał, że decyzje te stanowią integralną część "postępowania" w rozumieniu art. 6. Przyzwolenie na zaistnienie w wewnętrznym porządku prawnym sytuacji, w której orzeczenia wydane przez najwyższą instancję administracyjną w kraju, które powinny stanowić podstawę prawa, są ignorowane przez niższe organy administracji wewnętrznej, jest niezgodne z zasadami poprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

50. Kolejna różnica dotyczy charakteru organów, jakimi są rady adwokackie. W krajowym porządku prawnym są one uważane za organy administracyjne, których decyzja dotycząca wyznaczenia siedziby kancelarii adwokackiej ma charakter administracyjny i podlega wyrażnie jurysdykcji Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zatem w tej kwestii jego kompetencja była bezsporna.

51. Trybunał zauważył, że sądownictwo administracyjne wyrażnie przypomniało organom samorządu adwokackiego, że decyzje dotyczące wyznaczenia siedziby do wykonywania zawodu adwokata to decyzje administracyjne i podlegające jego jurysdykcji (ustęp 29 powyżej). Trybunał uznał również, że orzeczenia uchylające decyzje rad adwokackich zawierały jasne wytyczne w sprawie środków, jakie należy podjąć przy ponownym rozpatrywaniu sprawy. Ostatecznie Trybunał podniósł, że skarżący nie dysponował żadnym skutecznym środkiem, za pomocą którego mógłby spowodować zastosowanie się rad adwokackich do zaleceń Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zdaniem Trybunału organy samorządu adwokackiego wykazały, że nie zamierzają podporządkować się orzeczeniom wydanym przez najwyższą instancję właściwą w sprawie. Zatem żaden argument nie usprawiedliwia dylatoryjnego podejścia rad adwokackich, które pozbawiły skarżącego skutecznej ochrony.

52. Mając na względzie powyższe rozważania Trybunał uznaje, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

### III. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 13 KONWENCJI Z POWODU BRAKU SKUTECZNEGO ŚRODKA NA NADMIERNĄ DŁUGOŚĆ POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO

53. Skarżący uznał, że nie dysponował skutecznym środkiem na nadmierną długość postępowania administracyjnego. Powołał się na art. 13 Konwencji.

54. Trybunał przypomniał, że zgodnie z ustalonym orzecznictwem, w polskim porządku prawnym istnieją środki odwoławcze o charakterze środka na nadmierną długość postępowania administracyjnego (zobacz, *mutatis mutandis*, *Bukowski p. Polsce*, skarga nr 38665/97, decyzja z dnia 11 czerwca 2002 r.).

55. Zatem, Trybunał uważa, że nie nastąpiło naruszenie art. 13 Konwencji.

### IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

56. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

#### A. Szkoda

57. Skarżący domagał się 100.000 euro z tytułu szkody niemajątkowej i majątkowej.

58. Rząd uznał tę kwotę za nadmierną.

59. Trybunał nie zauważył związku przyczynowego pomiędzy stwierdzonym naruszeniem a zarzucaną szkodą majątkową. Odrzucił zatem żądanie w tym względzie.

60. Trybunał uznał jednakże, że przedłużenie postępowania ponad rozsądny termin z pewnością spowodowało dla skarżącego szkodę o charakterze moralnym usprawiedliwiającą zasądzenie zadośćuczynienia. Opierając się zatem na zasadzie słuszności Trybunał zasądził skarżącemu na tej podstawie kwotę 3.500 euro.

61. Trybunał stwierdził również, że skarżący poniósł szkodę niemajątkową z powodu frustracji wywołanej odmową samorządu adwokackiego wykonania wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego, która nie została zrekompensowana przez samo

stwierdzenie naruszenia. Zatem, opierając się na zasadzie słuszności, zasądził skarżącemu z tego tytułu kwotę 4.000 euro.

### **B. Koszty i wydatki**

62. Skarżący zażądał 4.900 euro z tytułu kosztów i wydatków poniesionych w związku z postępowaniem krajowym. Mógł jednak udokumentować tylko wydatek w kwocie 40 euro w postępowaniu dotyczącym niniejszej skargi.

63. Rząd nie skomentował żądań skarżącego.

64. Zgodnie z ustalonym orzecnictwem Trybunału przyznanie zwrotu kosztów i wydatków na podstawie art. 41 następuje po ustaleniu, że zostały one rzeczywiście poniesione, były konieczne i rozsądne co do kwoty (*Iatridis p. Grecji* (słuszne zadośćuczynienie) [GC], nr 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

65. W konsekwencji, Trybunał zasądził skarżącemu kwotę 40 euro z tytułu zwrotu poniesionych kosztów i wydatków.

### **C. Odsetki z tytułu zwłoki**

66. Trybunał uważa za odpowiednie, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zadośćuczynienia w terminie powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

### **Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE,**

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji z powodu nadmiernej długości postępowania administracyjnego;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji z powodu braku środka egzekwującego poszanowanie wytycznych Naczelnego Sądu Administracyjnego;
3. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia art. 13 Konwencji z powodu braku środka na nadmierną długość postępowania administracyjnego;
4. *Uznaje, że*
  - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, kwotę 7.500 euro (siedem tysięcy pięćset euro) z tytułu szkody niemajątkowej oraz 40 euro (czterdzieści euro) z

tytułu zwrotu kosztów i wydatków, plus jakikolwiek podatek, jaki może być nałożony, przeliczone na polskie złote według kursu z dnia realizacji wyroku;

- (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od tej sumy według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;

5. *Oddala* pozostałą część roszczeń skarżącego dotyczących słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku francuskim i obwieszczono pisemnie dnia 5 lipca 2005 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

S. DOLLÉ  
Kancierz Sekcji

J.-P. COSTA  
Przewodniczący